

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ Γ' ΗΛΙΚΙΑ

Υγιής & Ενεργός Γήρανση
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

**Γ' ΗΛΙΚΙΑ. ΥΓΙΗΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΓΗΡΑΝΣΗ.
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΥΓΙΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΤΟΥ
Π.Ο.Υ.**

Εισαγωγή

Το Ελληνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων του Π.Ο.Υ., από συστάσεως και εκ του καταστατικού του, μεταξύ των άλλων έχει σαν σκοπό την υιοθέτηση και εφαρμογή των πολιτικών του Π.Ο.Υ. για τις Υγιείς Πόλεις.

Μια από τις κύριες πολιτικές του Π.Ο.Υ. αφορά την Γ' Ηλικία και την Υγιή Γήρανση, λαμβάνοντας υπ όψιν όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν τους ηλικιωμένους και την ποιότητα ζωής τους σε μια πόλη καθώς και τις δράσεις και τα προγράμματα που θα μπορούσαν να υιοθετήσουν οι Δήμοι, προκειμένου να προάγουν την υγεία, την ισότητα στην υγεία αυτής της ηλικιακής ομάδας καθώς και στην διαμόρφωση πόλεων περισσότερο φιλικών προς την Γ' Ηλικία.

Το Δίκτυο μέσα από 4 Συναντήσεις εργασίας εξέτασε λεπτομερώς αυτήν την πολιτική και μέσα από τους ετήσιους απολογισμούς των Δήμων μελών κατέγραψε τις δράσεις και τα προγράμματα των Δήμων που απευθύνονται σε ηλικιωμένους.

Κοινή διαπίστωση όλων είναι πως ενώ υπάρχουν προγράμματα και δράσεις που αφορούν κυρίως την υγεία και την κοινωνική πολιτική για τους ηλικιωμένους, ακόμη και στους μεγάλους Δήμους δεν υπάρχει μια ενιαία πολιτική για την Γ' Ηλικία.

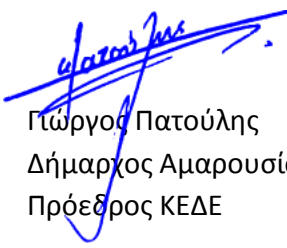
Την έλλειψη αυτή προσπαθήσαμε να την καλύψουμε ως Δίκτυο, δημιουργώντας μια Ομάδα εργασίας από επαγγελματίες του χώρου μέσα από τους ίδιους τους Δήμους, προκειμένου να μελετήσουν την πολιτική του Π.Ο.Υ. και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να προχωρήσουν σε μια πρόταση συνολική για τους ανθρώπους της Γ' Ηλικίας, προσαρμοσμένη στα δεδομένα και τις δυνατότητες των Δήμων μας.

Η πρόταση αυτή παρουσιάστηκε στους Δήμους μέλη σε Συνάντηση Εργασίας τον Οκτώβριο του 2015 και αφού έτυχε καθολικής αποδοχής, εστάλη στους Δήμους για περαιτέρω επεξεργασία. Μετά και τις τελικές παρατηρήσεις και προσθήκες, το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικτύου ενέκρινε στις 2/12/2015 την πρόταση και αποφάσισε να αποτελέσει την πολιτική των Δήμων μελών του για την Γ' Ηλικία κοινοποιώντας την και προς τα αρμόδια όργανα της Αυτοδιοίκησης και προς τα αρμόδια Υπουργεία.

Η πρόταση τίθεται σε γνώση όλων των Δήμων μελών ώστε να την αξιοποιήσουν στην χάραξη και την εφαρμογή της πολιτικής τους με την υπόδειξη να τεθεί υπ όψιν των δημοτικών τους συμβουλίων προς έγκριση καθώς και στις Συντονιστικές τους Επιτροπές προκειμένου να αναπροσαρμόσουν την πολιτική τους οι επί μέρους τομείς των υπηρεσιών τους.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση,

Ο Πρόεδρος του ΔΣ του ΕΔΔΥΠΠΥ

Γιώργος Πατούλης
Δήμαρχος Αμαρουσίου
Πρόεδρος ΚΕΔΕ

Η ομάδα εργασίας αποτελείται από τους

Παπαθανασοπούλου Νταίζη, Κοινωνιολόγος – Κοινωνική Λειτουργός, Συντονίστρια προγράμματος Υγιείς Πόλεις στο ΕΔΔΥΠΠΥ, Πρόεδρος Συμβουλευτικής Επιτροπής του Π.Ο.Υ. για τα Εθνικά Δίκτυα,

Δρ. Ευαγγέλου Ευανθία, Κοινωνική Υπηρεσία Δήμου Γλυφάδας, Αναπληρώτρια Συντονίστρια Προγράμματος Υγιείς Πόλεις Δήμου Γλυφάδας,

Πομώνη Διονυσία, Προϊσταμένη ΚΑΠΗ Δήμου Αγίων Αναργύρων – Καματερού

Τσαπατσάρη Λία, Κοινωνιολόγος, Συντονίστρια Προγράμματος Υγιείς Πόλεις Δήμου Αθηναίων

Αραβαντινού Πέγκυ, Αρχιτέκτων Μηχανικός- Οικονομολόγος, Msc, MBA, PhD, Συντονίστρια Προγράμματος Υγιείς Πόλεις, Δήμος Δελφών

Λάσκαρη Κατερίνα, Συντονίστρια Προγράμματος Υγιείς Πόλεις Δήμου Κερκύρας,

για την διαμόρφωση της πρότασης έλαβε υπ όψιν της

1. Τα σύγχρονα δημογραφικά δεδομένα και τις προβλέψεις για την ραγδαία αύξηση του ποσοστού των ατόμων ηλικίας μεγαλύτερης των 65 ετών τα προσεχή χρόνια
(**Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ**)
2. Την χαμηλή θέση της κατάταξης της χώρας μας, (79^η θέση σε 96 χώρες) στην παγκόσμια κατάταξη (**Global Age Watch 2015**) με τις χώρες όπου είναι καλύτερες να γερνάς.
3. Την έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Περιφερειακή πολιτική για τις «**Πόλεις του αύριο. Προκλήσεις, οράματα, η πορεία μπροστά.**»
4. Την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης «**The 2015 Ageing Report. Underlying Assumptions and Projection Methodologies**»
5. Την έκδοση με την πολιτική του Π.Ο.Υ., «**Policies and priority interventions for healthy ageing**”
6. Την έκδοση της Age Platform Europe «**Ενεργοί Ευρωπαίοι πολίτες μεγαλύτερης ηλικίας. Ένας Οδηγός για την Ευρωπαϊκή Ένωση**»,
7. Τον οδηγό του Π.Ο.Υ. για το **προφίλ των ηλικιωμένων**,
8. Την έκδοση του Π.Ο.Υ. « **Μύθοι της Γ΄ Ηλικίας**»,
9. Την έκδοση του Πανεπιστημίου του Μάντσεστερ “**A Research & Evaluation Framework for Age Friendly Cities**”
10. Την έκδοση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων « **Οδικός Χάρτης της Ενεργούς Γήρανσης στην Ελλάδα 2012-2020**»
11. Την Έκθεση «**Υγιής Γήρανση. Μια Πρόκληση για την Ευρώπη**» του Σουηδικού Ινστιτούτου για την Δημόσια Υγεία, με την συμμετοχή εκπροσώπων όλων των χωρών μελών.
12. Την έκθεση του Π.Ο.Υ. «**The demographics of ageing**”
13. Την έκθεση του Π.Ο.Υ. «**Ενεργός Γήρανση. Η καλή υγεία προσθέτει χρόνια στην ζωή**»
14. Την έκδοση του Π.Ο.Υ. «**Strategy and Action Plan for healthy ageing in Europe, 2012-2020**”,
15. Την Έκθεση του Π.Ο.Υ., «**Strengthening noncommunicable disease policies to promote active ageing**»,
16. Την Έκθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την Ενεργό γήρανση (2011),
17. Την πολιτική των Υγιών Πόλεων του Π.Ο.Υ. για την 5^η και 6^η φάση
18. Την «**Συμφωνία των Αθηνών**» που υπεγράφη στο Παγκόσμιο Συνέδριο Υγιών Πόλεων 2015,
19. Καλές πρακτικές που συγκεντρώθηκαν από τα συνέδρια και τις συναντήσεις εργασίας των Υγιών Πόλεων από όλο τον κόσμο,
20. Τους παράγοντες που επηρεάζουν την Υγεία, κοινωνικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς,
21. Τις παρατηρήσεις Δήμων μελών επί του αρχικού σχεδίου,

Κατόπιν αυτών , εισηγείται την διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής στους Δήμους μέλη του Δικτύου και κατ επέκταση στο σύνολο της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία

- Να έχει μια ολιστική προσέγγιση στην χάραξη της στρατηγικής και στην πρακτική της να χρησιμοποιεί την μεθοδολογία των Υγιών Πόλεων.
- Να καταγράφει και να μελετά τα προβλήματα και τις ανάγκες των ηλικιωμένων στην περιοχή
- Να λαμβάνει υπ' όψιν της τις προτάσεις τους για την βελτίωση της ποιότητας ζωής τους,
- Να λαμβάνει υπ όψιν της τα δημογραφικά στοιχεία της περιοχής, ώστε να λαμβάνει μέτρα όσο μπορεί και να προετοιμάζεται για μια πλέον γηρασμένη κοινωνία στην περιοχή και την κάλυψη των αναγκών που θα προκύπτουν,
- Να εναρμονίσει την πολιτική της για το αστικό και φυσικό περιβάλλον με βάση και τις ανάγκες των ηλικιωμένων

Αναλυτικότερα προτείνεται οι κύριοι άξονες της πολιτικής να είναι

- Υγεία. Σωματική και Ψυχική. Προαγωγή, Πρόληψη και Αγωγή Υγείας
- Κοινωνικό περιβάλλον. Προβλήματα, ανάγκες
- Ισότητα
- Οικονομικό περιβάλλον
- Αστικό περιβάλλον. Προσβασιμότητα και υποδομές της πόλης. Πόλεις φιλικές για τους ηλικιωμένους
- Μεταφορές
- Ασφάλεια
- Αθλητισμός
- Πολιτισμός
- Ψυχαγωγία
- Νέες τεχνολογίες

Ορισμοί

Η Υγιής γήρανση ορίζεται ως «η διαδικασία μεγιστοποίησης των ευκαιριών για σωματική, κοινωνική και ψυχική υγεία, ώστε οι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία χωρίς διακρίσεις και να απολαμβάνουν μία ανεξάρτητη και καλής ποιότητας ζωή»

Η Ενεργός Γήρανση

«Ενεργός γήρανση σημαίνει ότι η ζωή συνεχίζεται αμείωτη και επομένως η κοινωνία οφείλει να εκτιμά και να τιμά με αυξανόμενους ρυθμούς τη συμβολή των μεγαλύτερων και να τους παρέχει ευκαιρίες για να εξακολουθούν να εργάζονται και να μοιράζονται τις εμπειρίες και την πείρα τους με τους νεότερους, να εξακολουθούν να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία ως ισότιμα μέλη της, και να ζουν όσο το δυνατόν πιο υγιείς και δραστήριοι, απολαμβάνοντας μια καλύτερη ποιότητα ζωής»

Ως εκ τούτου ενεργός γήρανση σημαίνει για τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας:

- περισσότερες ευκαιρίες να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία
- ευκαιρίες απασχόλησης
- ενθάρρυνση να αναλαμβάνουν εθελοντική εργασία (π.χ. παροχή βοήθειας σε μέλη της οικογένειας)
- μεγαλύτερη ανεξαρτησία χάρη σε ειδικά προσαρμοσμένες κατοικίες, υποδομές, εφαρμογές ΤΠ και μεταφορές.

Αναλυτικότερα

Υγεία. Σωματική και Ψυχική, Πρόληψη και Αγωγή Υγείας.

- Πρωτοβουλίες ενημέρωσης των ατόμων της Γ΄ ηλικίας, αλλά και των πολιτών που τα φροντίζουν για την ορθή χρήση των φαρμάκων. Λόγω του ότι οι ηλικιωμένοι συνήθως πάσχουν ταυτόχρονα από περισσότερες από μια παθήσεις και συχνά παίρνουν πολλά φάρμακα με κίνδυνο παρενεργειών ή αλληλοεπιδράσεων κινδύνου με την λάθος χρήση αυτών.
- Διατήρηση και ενίσχυση του προγράμματος «βοήθεια στο σπίτι». Εξεύρεση δυνατοτήτων κάλυψης της κατ οίκον νοσηλείας σε ειδικές κατηγορίες ηλικιωμένων σε συνεργασία με κρατικούς φορείς και εθελοντές.
- Πρωτοβουλίες ενημέρωσης των ηλικιωμένων σε ζητήματα πρόληψης και αντιμετώπισης προβλημάτων υγείας.
- Προγράμματα πρόληψης κυρίως των μη μεταδοτικών ασθενειών με αξιοποίηση των δημοτικών και κρατικών δομών υγείας
- Παροχή ψυχολογικής στήριξης από εξειδικευμένους επιστήμονες με την δημιουργία κέντρων ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στους Δήμους.
- Προγράμματα πρόληψης ατυχημάτων στο σπίτι και στην πόλη, έκδοση ειδικών οδηγιών
- Σχεδιασμός και οργάνωση μελετών πεδίου στα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των ατόμων της τρίτης ηλικίας μέσω των ανωτέρω κέντρων, με στόχο την καταγραφή πρόληψης και αντιμετώπισης.
- Ανάπτυξη μορφών για την διευκόλυνση της παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των ευπαθών ομάδων της Τρίτης μέσω των δημοτικών ιατρείων ή άλλων δομών.
- Αντιμετώπιση των γενικότερων καθοριστικών παραγόντων, όπως οι κοινωνικές σχέσεις, η φτώχεια, οι διακρίσεις, που επιδρούν στην ψυχική υγεία και στην ευημερία της τρίτης ηλικίας.
- Ευαισθητοποίηση για τα ψυχικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι, όπως η κατάθλιψη, η γεροντική άνοια και το Αλτσχάιμερ, υποστήριξη πασχόντων και των οικογενειών τους

- Αύξηση της παροχής ψυχοθεραπευτικών και ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων για τους ανθρώπους τρίτης ηλικίας
- Λειτουργία προγραμμάτων δραματοθεραπείας σε συνεργασία με τα κατά τόπους Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα.
- Νοητική ενδυνάμωση με Ομάδες ανάγνωσης λογοτεχνικών βιβλίων και ποιητικών συλλογών, Ομάδες ασκήσεων νοητικής ενδυνάμωσης –πρώθηση γνωστικού επιπέδου, Ομάδες δια βίου Μάθησης
- Διαμόρφωση προγραμμάτων δια βίου μάθησης και κυρίως τη διασύνδεση των υφιστάμενων γνώσεων των ηλικιωμένων με τις νέες τεχνολογίες, όπως και την ανανέωσή τους με τις εξελίξεις στον χώρο της επιστήμης και της τεχνικής.

Κοινωνική πολιτική

- Εκστρατείες ενημέρωσης της ευρύτερης κοινωνίας σχετικά με την κοινωνική και βιολογική ταυτότητα του ηλικιωμένου, για τα θεμελιώδη προβλήματα που αντιμετωπίζει, καθώς και των δυνατοτήτων ενεργητικής παρουσίας στην κοινωνική ζωή.
- Διατήρηση και ενίσχυση του θεσμού των ΚΑΠΗ, με μετονομασία του που να τονίζει την συντροφικότητα, ως θεσμού κοινωνικοποίησης, κοινωνικής δικτύωσης, ψυχαγωγίας κλπ και ενίσχυση του ρόλου του ως κύριου φορέα άσκησης πολιτικής για την γ' ηλικία.
- Εκπόνηση σχεδίου επανένταξης της τρίτης ηλικίας στις δραστηριότητες της τοπικής κοινωνίας (πολιτική, οικονομία, πολιτισμός κ.α.).
- Προώθηση θεμάτων ισότητας στην γ' ηλικία, εξάλειψη των διακρίσεων λόγω φύλου
- Μέριμνα για την εξάλειψη της κακοποίησης ψυχολογικής, σωματικής και οικονομικής, των ηλικιωμένων
- Σχεδιασμός προγραμμάτων ελαχιστοποίησης των μορφών ιδρυματοποίησης των ατόμων της Τρίτης ηλικίας. Στα πλαίσια της δυνατότητας μη ιδρυματοποίησης θα μπορούσε να δοθούν προνόμια στους άμεσους συγγενείς ή ενδιαφερομένους όπως για παράδειγμα μείωση ωραρίου εργασίας κατά την περίοδο που φροντίζουν αυτούς.
- Ειδική μέριμνα και προγράμματα υποστήριξης των ανθρώπων και των οικογενειών που φροντίζουν ηλικιωμένους με χρόνιες παθήσεις.

Κοινωνική δικτύωση Δημιουργία και οργάνωση γραφείου διαμεσολάβησης στο Δήμο, ώστε να δίνεται δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας των ενδιαφερόμενων ή συγγενών τους για προγράμματα που εκπονούνται και να λαμβάνουν την σχετική ενημέρωση. Δημιουργία δικτύου αλληλεγγύης και αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ των ατόμων της τρίτης ηλικίας και με την συμμετοχή εθελοντών.

Ισότητα Οργάνωση δράσεων που να εστιάζουν στους τρόπους προστασίας από τις παραδοσιακές διακρίσεις φύλου μεταξύ των ηλικιωμένων. Ανάπτυξη στρατηγικών επανακαθορισμού των κοινωνικών ρόλων στο εσωτερικό του οίκου όπως π.χ. την ανακατανομή των εργασιών και των ευθυνών στο εσωτερικό του οίκου.

Διαγενεακή επικοινωνία. Προγραμματισμένες επισκέψεις ομάδας ηλικιωμένων σε παιδικούς σταθμούς και νηπιαγωγεία με συγκεκριμένη θεματολογία. Αφήγηση παραδοσιακού παραμυθιού, ιστορικών βιωματικών γεγονότων, αναβίωση εθίμων, κατασκευή παιχνιδιών των παιδικών χρόνων των ηλικιωμένων, αναβίωση των ομαδικών παιχνιδιών στην αυλή των σχολείων, διαγωνισμοί επιτραπέζιων παιχνιδιών μεταξύ παιδιών και ηλικιωμένων

Εθελοντισμός Οι ηλικιωμένοι έχουν ελεύθερο χρόνο και πολλοί από αυτούς, επιθυμούν να είναι δραστήριοι, ενεργά μέλη της κοινωνίας και να προσφέρουν εθελοντικά. Να τους παρέχεται η δυνατότητα να εκπαιδεύονται στις αρχές και τις αξίες του εθελοντισμού, συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις του Δήμου και άλλων κοινωνικών φορέων στην πόλη.

Οικονομικό περιβάλλον

- Ανάπτυξη μορφών οικονομικής στήριξης και προστασίας των ευπαθών ομάδων της Τρίτης ηλικίας.
- Λήψη μέτρων για την ελάφρυνση των οικονομικά αδυνάμων.
- Εξασφάλιση τροφής και στέγης σε άπορους ηλικιωμένους

Αστικό περιβάλλον.

Προσβασιμότητα και υποδομές της πόλης. Πόλεις φιλικές προς τους ηλικιωμένους. Ασφάλεια.

- Έλεγχος πεζοδρομίων, οδών και δημοσίων κτηρίων κλπ. ως προς τη δυνατότητα που παρέχουν στην άνετη κίνηση των ηλικιωμένων. Διορθωτικές παρεμβάσεις.
- Καλή συγκοινωνία με τα μέσα μαζικής μεταφοράς
- Πράσινους και εύκολα προσβάσιμους υπαίθριους χώρους
- Σημεία συνάντησης για τις ανθρώπινες συναναστροφές, όπου δεν είναι απαραίτητο να καταναλώνει κανείς στιδήποτε
- Κτίρια που διευκολύνουν την πρόσβαση και την ανθρώπινη αλληλεπίδραση
- Καλός φωτισμός στους δρόμους προς αποφυγήν ατυχημάτων και για λόγους ασφαλείας
- Εξοπλισμός πόλης με παγκάκια, στέγαστρα κλπ σε κοντινές σχετικά αποστάσεις στους δρόμους και τα πάρκα.
- Δημιουργία διαδρομών περιπάτου
- Δημιουργία χώρων αποχωρητηρίων σε επιλεγμένα σημεία της πόλης

Μεταφορές

- Μίσθωση μέσων μεταφοράς για την εξυπηρέτηση των ατόμων Τρίτης ηλικίας
- Διαμόρφωση εθελοντικού δικτύου βοήθειας μετακινήσεις των ηλικιωμένων που αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα και άλλα προβλήματα.
- Στάσεις αστικών λεωφορείων και ΚΤΕΛ προφυλαγμένες από τις καιρικές συνθήκες, εξοπλισμένες με παγκάκια.

Αθλητισμός

- Η δημιουργία προγράμματος άθλησης προσαρμοσμένου στις σωματικές ανάγκες των ηλικιωμένων.
- Η δημιουργία υπαίθριων χώρων άθλησης και εκγύμνασης
- Η οργάνωση εκδρομών περιπάτου ή άλλων αθλητικών δραστηριοτήτων για ηλικιωμένους
- Η δημιουργία προγραμμάτων χορού

Πολιτισμός- Ψυχαγωγία

- Συγκρότηση ομάδων τέχνης (θέατρο, μουσική, ζωγραφική, ποίηση, γραφιστική κλπ.) που θα απευθύνονται στις ανάγκες καλλιτεχνικής έκφρασης των ατόμων της Τρίτης ηλικίας.
- Ανάληψη πρωτοβουλιών διαπολιτισμικού διαλόγου και επικοινωνίας. Όπως η οργάνωση προγραμμάτων επισκέψεων πολιτιστικής γνωριμίας και ανταλλαγής ατόμων Τρίτης ηλικίας με άλλους Δήμους του Δικτύου και με άλλα κράτη της Ε.Ε.
- Οργάνωση εκδρομών, επισκέψεων σε μουσεία, θέατρα κλπ
- Οργάνωση καλλιτεχνικών βραδιών και βραδιών συνάντησης σε χώρους του Δήμου
- Δημιουργία προγραμμάτων με παραδοσιακά φαγητά, ή κεντήματα ή τέχνες παλαιές κλπ από ηλικιωμένους που εκπαιδεύουν τις νεότερες γεννεές.

Νέες Τεχνολογίες

- Προγράμματα εκμάθησης υπολογιστών και άλλων ηλεκτρονικών μέσων, με σκοπό την προσαρμογή τους στον νέο τρόπο ζωής, την εξυπηρέτησή τους μέσω ηλεκτρονικών μέσων και τελικά την μείωση του απομονωτισμού και του αποκλεισμού τους.
- Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών σε προγράμματα υποστήριξης ηλικιωμένων

Η πολιτική αυτή προσπαθεί να καλύψει τις παρεμβάσεις μας στον χώρο της υγείας και της ενημέρωσης για την υγεία, την κοινωνική πρόνοια, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, το αστικό και φυσικό περιβάλλον, το οικονομικό περιβάλλον, λαμβάνοντας υπ όψιν όλους τους παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικά την υγεία.

Οι επί μέρους δράσεις που μπορούν να αναφερθούν αναλυτικότερα είναι πάρα πολλές και οι καλές πρακτικές που έχουμε από την Ελλάδα και το εξωτερικό είναι πάρα πολλές.

Με το παρόν κείμενο επιδιώκουμε να δώσουμε στην πολιτική μας την ευρύτητα που απαιτείται και να την απεγκλωβίσουμε από τα στενά όρια των υφιστάμενων ΚΑΠΗ.